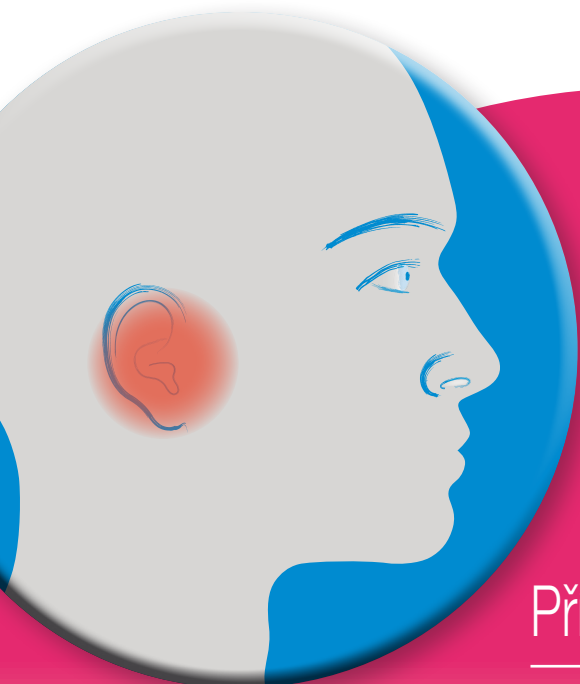

ČESKÁ SPOLEČNOST
OTORINOLARYNGOLOGIE
A CHIRURGIE HLAVY A KRKU

Příručka pro praxi:

BENIGNÍ PAROXYZMÁLNÍ POLOHOVÉ VERTIGO

Doc. MUDr. Mojmír Lejska, CSc., MBA
AUDIO-FON Centr s.r.o. Brno

MUDr. Eva Kadaňková
Klinika neurologie, Fakultní nemocnice Brno
AUDIO-FON Centr s.r.o. Brno

Definice, základní pojmy

- benigní paroxyzmální polohové vertigo (BPPV): nevážná občasná náhlá polohová závrať vycházející z vnitřního ucha
- zadní polokruhovitý kanálek je postižen až v 90 %
- nejčastější a nejobvyklejší typ závratí (cca 60 % ze všech závrativých stavů v ORL ambulanci)

Anatomie a fyziologie

- rovnovážné ústrojí ve vnitřním uchu
  - 3 polokruhovité kanálky na sebe kolmé, vyplněné v membranózní části endolymfou
    - přední, zadní, horizontální
  - 2 otolitové váčky
    - sakulus, utrikulus
- každý polokruhovitý kanálek je spojen s utrikulem rozšířením (ampulou), do níž zasahuje hrana (crista ampularis)
- receptory (obsahují podpůrné a vláskové rovnovážné buňky)
  - váčků – makuly (maculae staticae)
  - polokruhovitých kanálků – ampulární krysty
- pohyb endolymfy se při rotačním zrychlení v rovině kanálku přenáší na vláskové buňky
- makulu pokrývá gelová membrána s otolity (krystalky uhlíčitanu vápenatého)
- otolity dráždí vláskové buňky, zprostředkující informaci o poloze hlavy v prostoru či o lineárním zrychlení
- otolity jsou po čase spontánně rozpuštěny či aktivně rezorbovány
- pokud nejsou rezorbovány, volně se vznášejí v endolymfě a při pohybu hlavou mohou prudce nasednout gravitací na rovnovážné buňky, které mechanicky podráždí
- nahromadění zbytků otolitů v polokruhovitých kanálkách a podráždění vláskových rovnovážných buněk v ampule je vždy důsledkem pohybů hlavy
- ze synapsí vláskových buněk vycházejí nervová vlákna VIII. hlavového nervu (vestibulární porce)

polokruhovité kanálky detekují	otolitové váčky detekují
úhlové zrychlení	lineární zrychlení
rotaci hlavy v příslušné rovině	polohu hlavy v prostoru

Příznaky

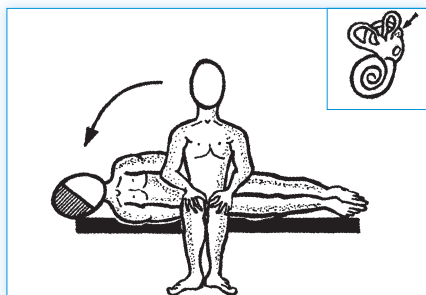
- typicky rotační (v horizontální rovině) chvilková (sekundy) silná prudká závrať, vázaná na změnu polohy hlavy
  - první záchvat při posazení ráno z lože
  - v úvodu se jednotlivé sekundové závratě opakují při každém pohybu hlavy nebo očí i po dobu několika hodin
  - důsledek pohybu hlavy či změny polohy
    - postavení ze sedu či lehu, posazení se z lehu, ulehnutí na znak, předklon a narovnání, záklon hlavy, otáčení hlavy do strany (i vleže), přetáčení se vleže na bok
  - chvilková nejistota či pocit opilosti při chůzi
  - kolísání okolního světa (oscilopsie) v důsledku polohově vázaného nystagmu
  - pocit následného otáčení při otočení hlavy (pohyb poté)
  - mžítka před očima
  - pocit nevolnosti (nauzea) a zvracení (především v samotném počátku)
  - podle průběhu se jedná o onemocnění spontánně ustupující s tendencí se opakovat (recidiva až 50 %)

Diagnostika

- typická anamnéza
  - prudká několik sekund trvající závrať, následující polohově vázaná závrať
- diagnostické polohovací manévry slouží k vyvolání subjektivního pocitu závratí a často typické nystagmické reakce odpovídající rovině stimulovaného kanálku
  - diagnostický manévra dle Dixové-Hallpike-a na BPPV zadního polokruhového kanálku
    - pacient sedí na lůžku v podélném směru s nohama na lůžku
    - vyšetřující stojí za jeho zády, hlava je rotována mírně cca 45 stupňů doprava nebo doleva
    - pacient je vyzván k tomu, aby po celou dobu měl otevřené oči a díval se na vyšetřujícího
    - pacient je prudce během 2–3 sekund převeden do polohy na záda s přesahem hlavy přes okraj lůžka
- Frenzelovy brýle (vyřazení zrakové fixace) vhodné k objektivizaci nystagmické reakce
- paraklinická vyšetření
  - posturografie (stoj a držení těla)
  - elektronystagmografie
  - sluchové evokované potenciály (BERA)
  - tympanometrie (reflexy)

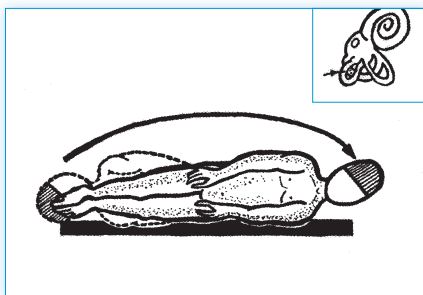
SÉMONTŮV uvolňovací manévr (4 polohy) – pod dohledem lékaře

1

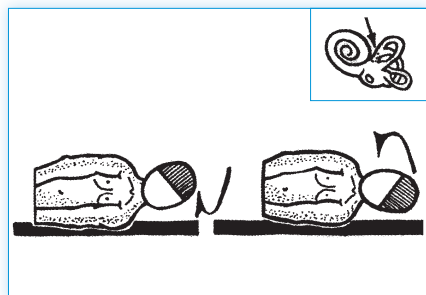
Ulehnutí je na stranu postižení. Obličej musí být stočen o 45 ° ke zdravé straně a po ulehnutí celé hlavy klesá o 30 ° pod horizontální rovinu. Velmi často se vyvolá velmi silný záchvat závratí – nepřerušovat!

2

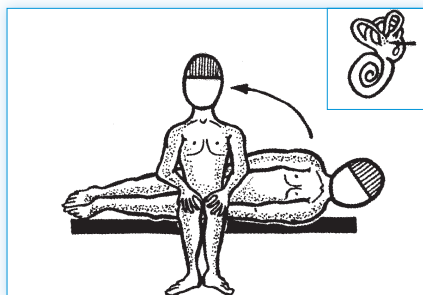
Celé tělo se přes střední polohu vsedě pomocí jednoho plynulého pohybu přetáčí na zdravou stranu. Hlava svou polohu nemění. Je stočena o 45 ° ke straně zdravé a odkloněna o 30 ° od horizontály.

3

Ve stejné poloze těla hlava poklesává o 60 ° a dostává se o 30 ° pod horizontálu. Obličej je i nadále stočen o 45 ° ke straně zdravé (nyní leží i na podložce).

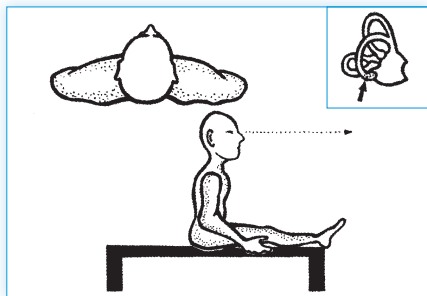
4

Klidový sed je stejně významná poloha jako všechny předchozí. Nelze ji vynechat ani zkrátit. Osvědčuje se klidový sed s podepřenou hlavou a zavřenými očima.

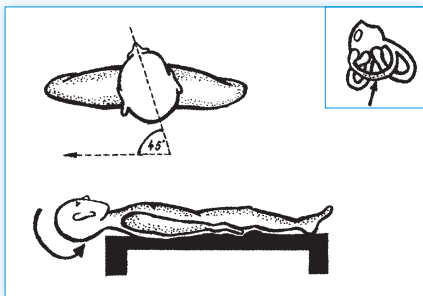
EPLEY-ův reпозиční manévř (5 poloh)

1

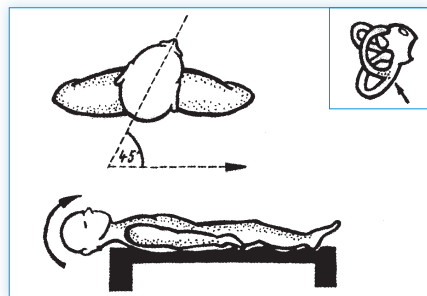
Pacient volně sedí na loži. Pohled zaměřen vpřed, hlava se neotáčí.

2

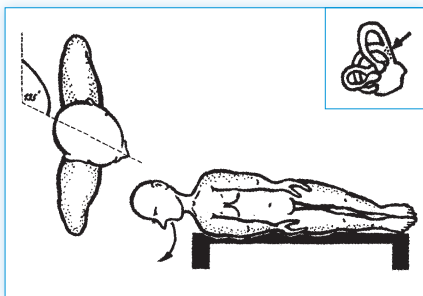
Pacient ulehá na záda s hlavou zakloněnou vzad přes okraj lože o 30°. Celou hlavu v této poloze stáčí na stranu postižení (zde strana levá) o 45°. V uvedené poloze se může vyvolat závrativý stav – nepřerušovat!

3

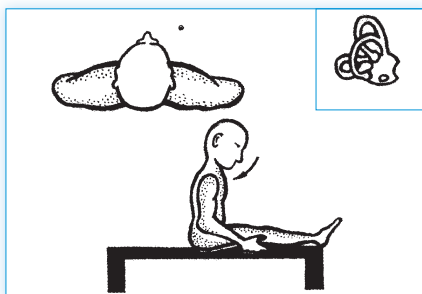
Hlava je i nadále zakloněna vzad o 30°. Celá hlava se stáčí o 90° z polohy druhé ke zdravé straně. Hlava je tak zakloněna o 30° a otočena o 45°.

4

Hlava zůstává v předchozí poloze. Celé tělo rotuje tak, že ulehá pomocí plynulého pohybu na rameno zdravé strany. Hlava zůstává mírně zakloněna asi o 30° a stočena o 45° ke spodině. Poloha je srovnatelná s třetí polohou Sémontovou. Obličej směřuje k podložce.

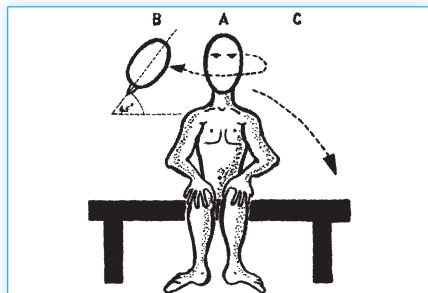
5

Klidový sed.

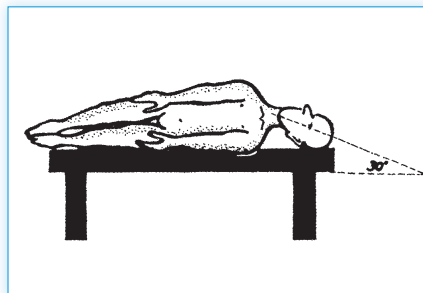
BRANDT-DAROFFOVY habituační (domácí) cviky (4 polohy)

Provádí se samostatně doma v sériích po pěti cvičeních 1–2krát denně.

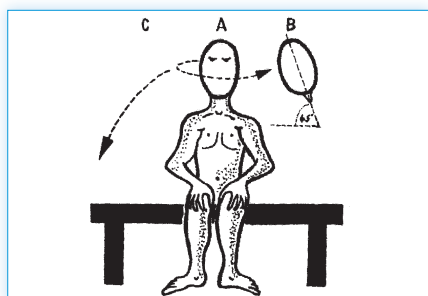
1

Klidový sed. Hlava je stočena k jednomu rameni o 45 °.

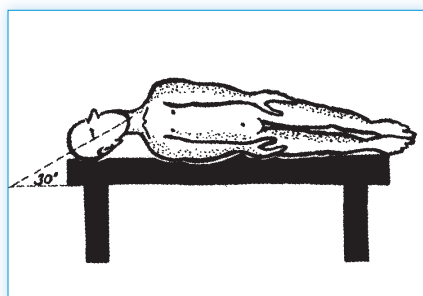
2

Celé tělo ulehá na rameno, kam není stočen obličej. Hlava pak klesá o 30 ° pod horizontálu. Obličej je obrácen vzhůru. Poloha je srovnatelná se Sémontovou první polohou.

3

Klidový sed. Později se hlava stáčí k opačnému rameni.

4

Tělo ulehá na druhé rameno a hlava je stočena a obrácena stejně, jen na opačnou stranu.

Léčba

- polohovací manévry
  - Sémontův manévr (uvolňovací) – pod dohledem lékaře
  - Epleyův manévr (repoziční) – pod dohledem lékaře
  - Brandt-Daroffovy habituační cviky (domácí)
- režimová opatření
  - spánek v polosedě v průběhu provádění manévrů
    - nepředklánět se a nezaklánět, vyhnout se provokujícím polohám, neležet na postiženém uchu, vyhýbat se výškám, plavání a potápění ve tmě, velice individuálně posoudit řízení motorových vozidel
- další léčba
  - medikamentózní (antiemetika, vazodilatační léčba)
  - chirurgická léčba
    - plugging postiženého kanálku

ICS Impulse®

Precizní a rychlá diagnostika BPPV

www.icsimpulse.com

Distributor pro ČR a SR

AudioNIKA s.r.o.

Jasenice 108, 756 41 Lešná | www.audionika.cz | mail@audionika.cz

Příručka pro praxi:

**BENIGNÍ
PAROXYZMÁLNÍ
POLOHOVÉ VERTIGO**

Schváleno výborem České společnosti otorinolaryngologie a chirurgie hlavy a krku ČLS JEP; 2017.

Editoři: prof. MUDr. Viktor Chrobok, CSc., Ph.D.; prof. MUDr. Pavel Komínek, Ph.D., MBA.

Příručku pro praxi nelze považovat za jediný univerzální doporučený postup.

V diagnostice a léčbě je třeba zvážit konkrétní situaci, stav a potíže daného pacienta.

Tiskárna: RETIS GROUP s. r. o., Krnov.

Grafický design: Johana Kobzová, Praha.

Firemní partneři:

Merck spol. s r. o.
Na Hřebenech II 1718/10
140 00 Praha 4
www.merck.cz

GlaxoSmithKline

GlaxoSmithKline
Hvězdova 1734/2c
140 00 Praha 4
www.gsk.cz

Za finanční podpory:

Audionika s.r.o.
Jasenice 108
756 41 Lešná
www.audionika.cz